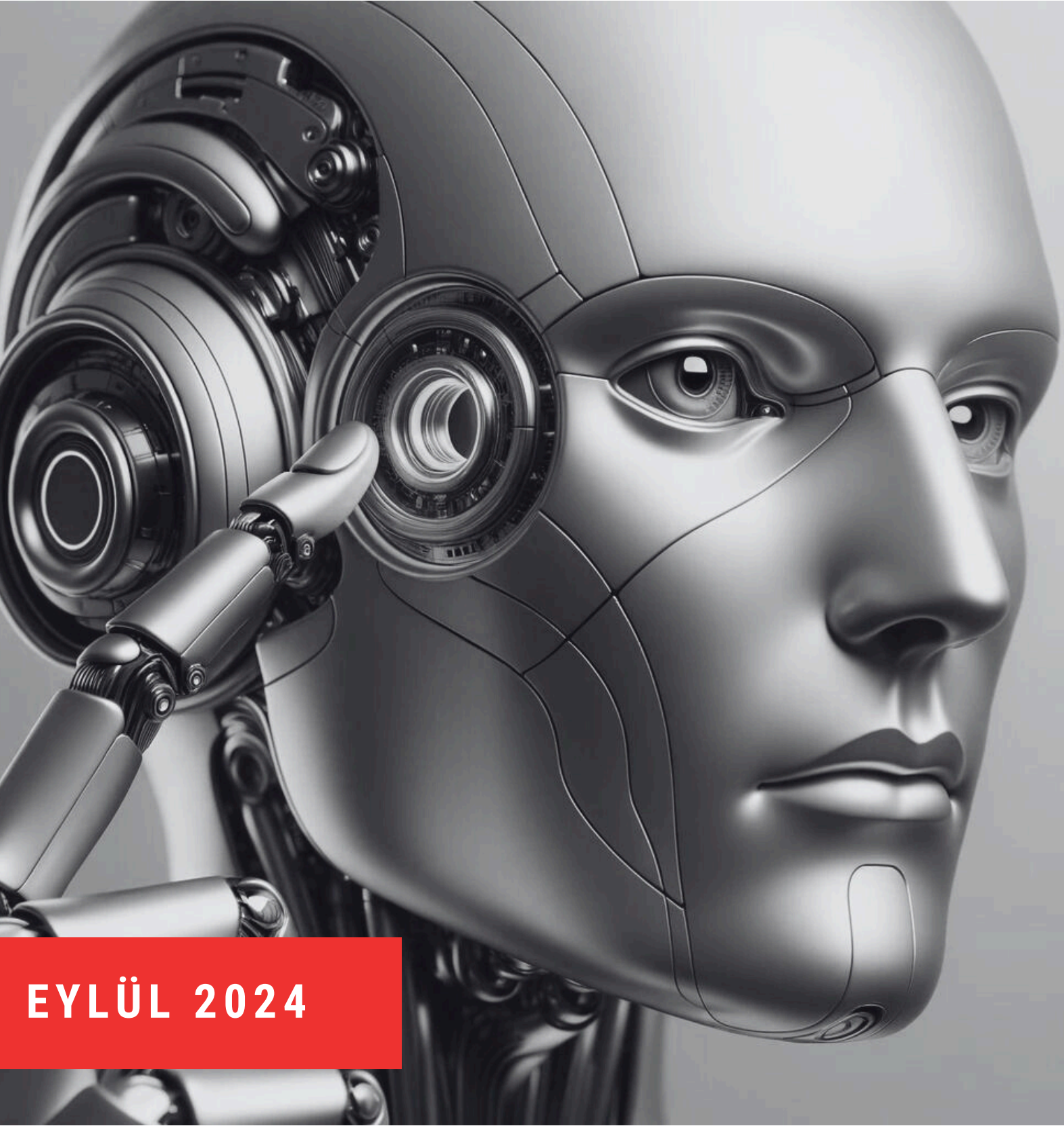

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA HUKUK

İSTANBUL BAROSU
BİLİŞİM HUKUKU KOMİSYONU
YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMA GRUBU

EYLÜL 2024

BAŞLARKEN

Yapay zekâ teknolojileri, insanların hayatını kolaylaştırma, ekonomik büyümeyi destekleme, sağlık, refah, güvenlik ve mahremiyet konularındaki zorluklarla mücadele etme gibi pek çok hususta büyük bir potansiyele sahiptir. Bununla birlikte, yıkıcı birtakım teknolojiler gibi, yapay zekâ da bazı riskler taşıyabilir ve emek, güvenlik, mahremiyet, etik ve beceriler gibi çeşitli alanlarda karmaşık toplumsal zorluklara neden olabilir. Bu açıdan toplum üzerindeki tüm etkilerini içerir şekilde yapay zekâya kapsamlı ve bütünsel bir yaklaşım çok önemlidir.

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubu olarak gelişen yapay zekâ teknolojisinin toplumda, hukuk sisteminde ve mesleğimizde yarattığı etkiler konusunda harekete geçmenin bir gereklilik olduğunu düşünüyoruz. Buradan hareketle, diğer çalışmalarımız ve 2020 yılından bu yana her ay yayımladığımız bültenler ile gelişen teknolojilerin hukukî bakış açısıyla ele alınmasına yardımcı olmayı ve bu konuda farkındalığı arttırmayı hedefliyoruz. Çalışmalarımıza İstanbul Barosu internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

BU SAYIDA

- 03 Alman Veri Koruma Konferansı, Yapay Zekâ Kullanımına İlişkin Toplantı Düzenledi
- 06 Hollanda Veri Koruma Kurumu, Clearview AI Şirketine Yüz Tanıma İçin Yasa Dışı Veri Toplaması Nedeniyle 30.5 Milyon Euro Para Cezası Verdi
- 09 UNESCO, Yapay Zekâ Yönetimini Şekillendirmek Amacıyla Açık Bir Müzakere Süreci Başlattı
- 11 Avustralya'da İdari Organların Yapay Zekâ Kullanım Politikası Yayımlandı
- 13 Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Yapay Zekâ Kullanımına İlişkin Kılavuz
- 15 Büyük Dil Modelleri Kişisel Veri Barındırması Üzerine Hamburg Veri Koruma Kurumu'nun Yeni Teorisi
- 17 Avrupa Birliği Yapay Zekâ Ofisi, Yapay Zekâ Yasası'nın Uygulanması Üzerine Çalışmalara Başladı
- 19 Avrupa Parlamentosu Yapay Zekâ Yasası Hakkında Bilgi Notunu Yayımladı
- 22 Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Yapay Zekâ Araştırma Komisyonu Kuruldu
- 23 Bu Ay Neler Yaptık?

ALMAN VERİ KORUMA KONFERANSI, YAPAY ZEKÂ KULLANIMINA İLİŞKİN TOPLANTI DÜZENLEDİ

Ahmet Kalınoğlu

2 Eylül 2024 tarihinde Alman Veri Koruma Konferansı (The German Data Protection Conference) (“AVKK”), yapay zekânın (“YZ”) kullanımı da dahil olmak üzere stratejik konuları tartışmak için bir toplantı yaptığını duyurmuştur. Toplantıda YZ sistemleri kullanan şirketlere ve kişilere verilecek eğitimden, YZ hakkındaki sorular için oluşturulacak gruba; anonimlik ve kişisel verilerin işlenmesi arasındaki ayırmadan sağlık verilerine kadar oldukça önemli birçok konu görüşülmüştür.

AVKK, federal ve eyalet hükûmetlerinin, bağımsız veri koruma yetkililerinin belirli aralıklarla bir araya geldikleri konferanstır. Konferansta amaçlanan çalışmaların başında temel veri koruma haklarını muhafaza ve temin etmek, veri koruma uygulamalarının koordinasyonunu iyi bir şekilde yürütmek, Avrupa ve ulusal veri koruma yasalarının tek tipte uygulanmasını sağlamak ve daha da geliştirilmesini teşvik etmek gelmektedir.

Konferans, söz konusu çalışmaları karar alma, yönerge yayımlama, basın açıklamalarında bulunma ve standartlaştırma yoluyla gerçekleştirmektedir.

Speyer’de Düzenlenen Stratejik Toplantı

Rheinland-Pfalz Eyaleti Veri Koruma ve Bilgi Edinme Özgürlüğü Delegesi Prof. Dieter Kugelmann’ın daveti üzerine 30 Ağustos - 1 Eylül 2024 tarihleri arasında Almanya’nın Rhineland-Pfalz eyaletinde bulunan Speyer’de stratejik açıdan önemli konuları görüşmek üzere federal ve eyaletlerin veri koruma denetiminden görevli mercilerin başkanları bir araya gelmiştir.

AVKK Başkanı ve aynı zamanda Hessen Veri Koruma ve Bilgi Edinme Özgürlüğü Delegesi olan Prof. Dr. Alexander Rossnagel, veri koruma uygulamaları için temel bir sorun olan YZ sistemlerinin kullanımının 2023’te olduğu gibi bu yıl da tartışmaların odak noktasında yer aldığını ifade etmiştir.

Rossnagel, YZ sistemi ile veri koruması arasındaki ilişkiye dikkat çekmek amacıyla “*Federal yasama organının, 2 Ağustos 2024 tarihinden beri yürürlükte olan Avrupa Birliği YZ Yasası’nın uygulanmasına yönelik yeni sorumluluklara ilişkin henüz inceleme sürecindeki tüm kararlarına bakılmaksızın YZ sistemlerinin kullanımı, çoğu durumda Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün (General Data Protection Regulation) gerekliliklerini de etkilemektedir.*” açıklamalarında bulunmuştur.

YZ’ye İlişkin Eğitim

Veri koruma denetimi mercileri, YZ sistemleri kullanan yetkililere ve şirketlere kişisel verilerin korunması için hem uzmanlık alanlarıyla ilişkili hem de uygulama yönelik destek sağlamanın kendi görevleri olduğu görüşünde fikir birliğine varmışlardır. Bu söz konusu destek, uygulamada kullanılan çoğu YZ sisteminin temel unsurunu oluşturacak olan üretken YZ modellerinin eğitimiyle başlayacağına ve eğitimin, kişisel verilerin işlenmesi konusunu da içereceğine dikkat çekmişlerdir.

Avrupa’da Tutarlı YZ Yasası

AVKK’ya katılım göstermiş veri koruma denetimi makamları, Avrupa’da yeni yasama dönemi için dijital politika önceliklerine ilişkin mevcut duyurularda veri korumasının ihmal edildiği konusunda hemfikir olduklarını belirtmişlerdir.

Veri koruma ihmallерinin azaltılması ve de temel hak ve özgürlüklerin YZ sistemlerinin kullanımı sebebiyle zarar görmemesi adına yasaların/yönetmeliklerin yapılması gerektiğinin apaçık ortada olduğunu ifade eden katılımcılar; veri, dijital ve YZ konularına ilişkin tutarlı yasalar için, YZ Yasası’na ilişkin süreçte göz ardı edilen veri koruma gereksinimlerinin dikkatli bir şekilde analiz edilmesi ve tartışılması gerektiğine de vurgu yapmışlardır.

YZ Hakkındaki Sorular İçin Çalışma Grubu

Yasal politika ihtiyaçlarının gerekli analizini desteklemek amacıyla veri koruma denetimi makamları, tüm süreçlerinin ayarlanması ve koordinasyonu için yol haritası belirleyeceklerini ifade etmişlerdir. Bu amaçla YZ hakkındaki sorular üzerine çalışacak bir grup oluşturularak bazı konuların açıklığa kavuşturulması, analizler yürütülmesi ve tüm bu sürecin koordinasyonunun sağlanması planlanmaktadır. Avrupa düzeyinde bu gibi çalışma gruplarının oluşturulması için benzer yapısal ayarlamaların teşvik edilmesinin gerektiğine de vurgu yapılmıştır. Amaçlanan husus, ortaya çıkabilecek yeni zorluklara hızlı ve ortak bir şekilde tepki vermeye devam etmek ve de yeni teknolojilerin veri korumasına uyumlu olacak biçimde kullanımı konusunda eylem önerileri sunmaktır.

YZ sistemlerinin kullanımına ilişkin soruların yanı sıra toplantıda Avrupa Adalet Divanı içtihatlarındaki güncel gelişmeler, özellikle anonimlik ve kişisel verilerin işlenmesi arasındaki ayırım ele alınmıştır. Üzerine konuşulan bir diğer konu ise güvenlik makamları tarafından uygulanan baskıcı video gözetimi ile bağlantılı olarak biyometrik yüz tanıma teknolojisi olmuştur. Bununla birlikte, sağlık verilerinin araştırma amaçlı paylaşımı için çerçeve koşullarının iyileştirilmesi amacıyla ülkelerin hastane yasalarının modernizasyonuna ilişkin ilk deneyimler de ele alınmıştır.

Detaylı bilgi İçin:

<https://www.dataguidance.com/news/germany-dsk-conducts-meeting-use-ai>

https://datenschutzkonferenz-online.de/media/pm/2024_09_02_DSK_PM_Klausurtagung_Kuenstliche_Intelligenz.pdf

HOLLANDA VERİ KORUMA KURUMU, CLEARVIEW AI ŞİRKETİNE YÜZ TANIMA İÇİN YASA DIŞI VERİ TOPLAMASI NEDENİYLE 30.5 MİLYON EURO PARA CEZASI VERDİ

Av. Hilal Dürek

Hollanda Veri Koruma Kurumu (*The Dutch Data Protection Authority*) (“**Kurum**”), yüz tanıma (*facial recognition*) hizmetleri sunan Clearview AI Şirketi (*Clearview AI Inc.*) (“**Clearview AI**”) şirketine Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün (*General Data Protection Regulation*) (“**GVKT**”) çeşitli hükümlerini ciddi şekilde ihlal etmesi nedeniyle 30,5 milyon Euro tutarında para cezası ve yasaya uyumluluk emri verdi. Clearview AI’nın, Kurum tarafından verilen karara itiraz edilmemesi sebebiyle hükmedilen para cezasına karşı temyiz kanun yoluna başvurma imkânı bulunmamaktadır.

Kurum, verdiği kararda Clearview AI tarafından ihlal edilen çeşitli GVKT hükümlerine atıfta bulunmaktadır. İstihbarat ve soruşturma alanlarında yüz tanıma hizmetleri veren Amerika Birleşik Devletleri merkezli bir şirket olan Clearview AI, Hollanda’da yaşayan kişiler de dahil olmak üzere

30 milyondan fazla insanın fotoğraflarından oluşan biyometrik verilerini elinde bulunduran bir veritabanına sahiptir.

Ancak Kurum’un bulgularına göre Clearview AI tarafından söz konusu veritabanı; yasal bir dayanak olmaksızın GVKT hükümlerine aykırı olarak fotoğraflar, benzersiz biyometrik kodlar ve bunlarla bağlantılı diğer kişisel verilerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, biyometrik verilerin GVKT kapsamındaki istisnalar dışında toplanması ve kullanılması yasak olmasına rağmen Clearview AI gerekli istisnai koşulları sağlamadan bu verileri yasadışı bir şekilde işlemiştir.

Kurum’un cezaya gerekçe olarak gösterdiği diğer bir husus ise Clearview AI’nın, GVKT’ye göre gerekli şeffaflığı sağlamaktan yoksun olmasıdır.

Kurum'un tespitlerine göre Clearview AI, milyonlarca kişinin fotoğraflarını web kazıma (*web scraping*) yöntemiyle izinsiz olarak toplamakta ve işlemektedir. Bir başka deyişle Clearview AI, veritabanında yer alan bu verilerin toplanması ve işlenmesi sırasında, veri sahiplerinin iznini almamakta ve veri sahiplerini kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin gerekli şekilde bilgilendirmemiştir. Bunun yanında Clearview AI'nın veri sahiplerinin GVKT uyarınca sahip oldukları erişim haklarını kullanabilmeleri için gereken iş birliğini sağlamadığı ve bu hakları etkin bir şekilde kullanmalarını kolaylaştırmadığı tespit edilmiştir. Son olarak Clearview AI, GVKT uyarınca Avrupa Birliği'nde bir temsilci atamak zorunda olmasına rağmen bu zorunluluğa uymayarak bir başka yasa ihlali daha gerçekleştirilmiştir.

Kurum, Clearview AI'a bu ihlaller dolayısıyla 30,5 milyon Euro tutarında para cezası verdi ve Kurum tarafından yürütülen soruşturmaya rağmen yasa dışı faaliyetlerini durdurmayan şirketin yasa dışı faaliyetlerine son vermesi için uyumluluk emri kararlaştırmıştır. Bu kapsamda, Clearview AI ihlallerine son vererek yasaya uyumluluk sağlamaz ise 30,5 milyon Euro tutarındaki para cezasına ek olarak toplamda maksimum 5,1 milyon Euro tutarında bir para cezası daha ödemek zorunda kalacaktır.

Ayrıca Kurum, Clearview AI'ın daha önce diğer Avrupa Birliği veri koruma kurumları tarafından da çeşitli cezalara çarptırılmasına rağmen ihlallere devam ettiğine dikkat çekerek, şirketin gelecekte yasaya uyup uymayacağına dair endişelerini dile getirmiştir. Kurum başkanı Aleid Wolfsen, Clearview AI'ın gerçekleştirdiği ihlaller giderilmediği takdirde şirket yöneticilerinin şahsen sorumlu tutulabilmesini sağlayan çeşitli çözüm yöntemlerinin araştırıldığını belirtmiştir.

Ayrıca Wolfsen, yüz tanıma teknolojinin oldukça müdahaleci bir teknoloji olduğuna ve internete fotoğraf yükleyen kişilerin kendilerine ait bu fotoğrafların izinsizce bu teknoloji tarafından kullanılma riskiyle karşı karşıya olduğuna dikkat çekerek bu teknolojinin doğru kullanılması noktasında çok net bir çizgi çekilmesi gerektiğine işaret etmiştir. Kolluk hizmetleri tarafından suçluların tespit edilmesi süreçlerinde yüz tanıma teknolojisinin katkı sağlayabileceğini kabul eden Wolfsen, resmi makamların dahi ancak istisnai hallerde ve katı koşullara tabi olarak bu teknolojiye başvurması gerektiğini vurgulamakta ve bu teknolojinin ticari amaçlarla kullanılmaması gerektiğinin altını çizmiştir.

Son olarak Wolfsen, Clearview AI'n yasa dışı faaliyetleri nedeniyle hizmetlerinin kullanılmaması gerektiğini belirterek, bu hizmetten yararlanan Hollandalı şirketlerin de ağır cezalarla karşı karşıya kalma riski konusunda uyarıda bulunmuştur.

Detaylı bilgi için:

https://www.edpb.europa.eu/news/national-news/2024/dutch-supervisory-authority-imposes-fine-clearview-because-illegal-data_en

<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/en/current/dutch-dpa-imposes-a-fine-on-clearview-because-of-illegal-data-collection-for-facial-recognition>

UNESCO, YAPAY ZEKÂ YÖNETİMİNİ ŞEKİLLENDİRMEK AMACIYLA AÇIK BİR MÜZAKERE SÜRECİ BAŞLATTI

Av. Alkan Altaş

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (“UNESCO”), Birleşmiş Milletler’in (“BM”) bilim, kültür, eğitim alanlarında faaliyet gösteren uzmanlaşmış kuruluşudur. UNESCO, son dönemin yükselen fenomeni yapay zekâ (“YZ”) ile ilgili de çalışmalar yapmaktadır.

2014 yılından beri otuzdan fazla ülke YZ’ye açıkça değinen ve tanımlayan yasalar hazırlayarak yürürlüğe koymuştur. 2024 yılında, birçok ülke parlamentosunda YZ yasaları hakkındaki tartışmaların küresel ölçekte arttığı görülmektedir. UNESCO da, mevcut YZ yönetimi ortamını ve güncel hukuki gelişmeleri daha iyi anlamak amacıyla YZ için farklı düzenleyici yaklaşımları haritalandırdığı bir müzakere süreci başlatmıştır. Söz konusu müzakere sonucunda hazırlanmış olan “YZ Düzenlemesi Üzerine Müzakere Raporu” (“Rapor”), parlamenterlere YZ yasaları oluşturma sürecinde kılavuzluk etmek amacıyla bir politika özeti olarak yayımlanacaktır.

Rapor, anlaşılacağı üzere bağlayıcı olmayıp yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Rapor; UNESCO, Parlamentolar Arası Birlik (*Inter-Parliamentary Union*) (“PAB”) ve İnternet Yönetişim Forumu (*The Internet Governance Forum*) (“İYF”) tarafından yürütülen daha geniş bir girişimin parçası olarak ortaya çıkmıştır. Bu girişimin temel amacının, dünya genelinde parlamenterlerle etkileşimde bulunmak ve onların YZ ile ilgili politika geliştirme kapasitelerini artırmak olduğu deklare edilmiştir.

Rapor’un aşağıdaki yollarla geliştirildiği açıklanmıştır:

- Dünyanın farklı bölgelerindeki YZ düzenlemelerine ilişkin literatür taraması,
- 23-27 Mart 2024 tarihlerinde Cenevre’de gerçekleştirilen PAB Genel Kurulu’nda parlamenterlerle “YZ’nin demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti üzerindeki etkisi” hakkında bir tartışma,

- 25 Mart 2024 tarihinde UNESCO'nun ortak tasarladığı ve yönettiği bir kapasite geliştirme çalışmayı ve PAB, UNESCO ve İYF tarafından parlamenterler için düzenlenen ve tartışma belgesinin geliştirilmesine katkıda bulunan üç web semineri,
- 13-14 Haziran 2024 tarihlerinde Buenos Aires'te düzenlenen "Latin Amerika'daki YZ Üzerine Parlamenterler Bölgesel Zirvesi" esnasında çeşitli milletvekilleri ile yapılan tartışmalardır.

Rapor'un gözden geçirilmiş bir versiyonunun, 13-17 Ekim 2024 tarihlerinde Cenevre'deki PAB Genel Kurulu'nda "YZ'nin demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti üzerindeki etkisi" konulu PAB kararının nihai hâle getirilmesi bağlamında sunulacağı belirtilmiştir.

Detaylı bilgi için:

<https://www.unesco.org/en/articles/unesco-launches-open-consultation-inform-ai-governance>

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000390979>

AVUSTRALYA'DA İDARİ ORGANLARIN YAPAY ZEKÂ KULLANIM POLİTİKASI YAYIMLANDI

Stj. Av. M. Emin Anbar

Avustralya Dijital Dönüşüm Ajansı (*Digital Transformation Agency*) ("**Ajans**"), 16 Ağustos 2024 tarihinde "*Yapay Zekânın Hükûmet İçî Kullanımındaki Sorumlulara Yönelik Politika*" ("**Politika**") yayımladı. Politika, 1 Eylül 2024 tarihinden itibaren Avustralya'da yürürlüğe girmiş olup genel hatlarıyla, yapay zekâ ("**YZ**") kullanımının etik, idari ve politik sınırlarını çizerek YZ'nin kullanımında ve benimsenmesinde hükûmetin liderliği üstlenmesi amacıyla doğmaktadır.

Bu noktada, YZ'nin ne olduğuna ilişkin çeşitli tanımlamalar olsa da Ajans'ın bilinçli tercihi, Politika'nın amaçları uyarınca, doğrudan Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (*Organisation for Economic Co-Operation and Development*) tarafından belirlenen tanımın kullanıldığı açıkça belirtilmektedir.

Bu anlamda, Politika'nın amaçları '*YZ'nin Faydalarının Benimsenmesi*', '*Kamuoyunun YZ'ye Karşı Güveninin*

Güçlendirilmesi' ve '*YZ Yeniliklerine Uyumun Sağlanması*' şeklinde tasnif edilmektedir.

Politika özellikle kamu hizmetlerinde; YZ'nin faydalarının maksimize edilmesini, güvenli bir şekilde benimsenmesini, YZ'ye karşı kamu güveninin güçlendirilmesini ve bu kapsamda yönetim ilkesine riayet edilmesini, YZ sistemlerinin kullanımından doğacak rizikoların güvencesinin sağlanmasını, teknoloji ve çeşitli hukuki düzenlemelerdeki değişiklikleri öngörerek mevzuata uyum sağlamaya yönelik düzenlemeler içermektedir.

Politika'da yer alan kodifiye hükümlerin, özellikle "*Ulusal Güvenlik*" konularında uygulamadan muaf olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Bu anlamda, söz konusu muafiyetin, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılma rejimine uygunluğu tartışma yaratabilecektir.

Politika, birden fazla hukuk dalını ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Bununla birlikte, etkileşimde bulunulan kanunlardan bazıları metinde belirtilmiştir. “*Telif Hakkı Kanunu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Kamu Hizmet Kanunu*” gibi birtakım kanunlar örnek gösterilebilir.

Aynı zamanda, “*veri yönetimi, siber güvenlik, gizlilik, etik uygulamalar*” gibi birtakım konularda yapılacak kodifikasyonda veya yasa değişikliğinde, işbu Politika metni içeriğindeki ilkeler öz olarak yer alabilecektir.

Politika, “*Etkinleştirme, Etkileşime Geçme, Gelişme ve Entegre Olma*” şeklindeki sac ayağı üç ilkeyi odağına almaktadır.

Etkinleştirme

Üstün kamu yararı adına uzun vade politikalarında, YZ ile etkileşimi güvenli bir şekilde arttırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, YZ tarafından sağlanan öneri ve tespitlerin yetkililerce dikkate alınması, gerekçelendirilerek içselleştirilmesi ve hesap verilebilirliğinin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Etkileşime Geçme

YZ'nin kendisinden ve sebep olduğu değişikliklerden dolayı meydana gelecek zararı minimize etmek hedefiyle Avustralya halkının güvenliğini sağlamak ve bu kapsamda YZ sistemlerinin kullanımının etik ilkeler doğrultusunda, sorumluluk bilinciyle ve şeffaf bir şekilde kamuoyuna açıklanabilir nitelikte kullanımı sunulmalıdır.

Gelişme ve Entegre Olma

YZ'nin gelişimine paralel olarak esneklik kazandırma ve mevzuat uyumunun etkinleştirilmesi, bu doğrultuda YZ kullanımlarının aktif denetim altında tutularak gelişimi kontrol edilerek geri bildirim mekanizmalarının geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Yukarıda sayılı ilkelerle birlikte Politika, YZ'nin kullanımından doğabilecek riskleri sıralamaktadır. Bunlardan bazıları kamu hizmetlerinin genelliği ilkesine aykırılık oluşturabilmektedir. Birel ve kümülatif ayrımcılığın yaygınlaştırılmasına, çevreye, YZ kullanımını nedeniyle bazı siber güvenlik sorunlarına sebebiyet verebilmektedir. Karar alma süreçlerini etkileyebilmekte ve fikri mülkiyet hakkına yönelik tecavüz tehlikesi oluşturabilmektedir.

Buradan hareketle Politika, YZ'nin kullanımından doğabilecek risklerin düzeylerini matris tablosunda belirtmekte ve bunların tespitinin istişare edilerek ortaya çıkarılmasını sağlamayı hedeflemektedir.

Detaylı bilgi için:

<https://www.dataguidance.com/news/australia-government-publishes-policy-responsible-use#:~:text=The%20policy%20also%20sets%20out,and%20explainable%20to%20the%20public>

<https://www.digital.gov.au/sites/default/files/documents/2024-08/Policy%20for%20the%20responsible%20use%20of%20AI%20in%20government%20v1.1.pdf>

KAMU KURUM VE KURULUŞLARINDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMINA İLİŞKİN KILAVUZ

Stj. Av. İlayda Karaaslan

Amerika Birleşik Devletleri Genel Hizmetler İdaresi Mükemmelliyet Merkezleri (*The U.S. General Services Administration Centres of Excellence*) tarafından 18 Ağustos 2024 tarihinde yapay zekânın (“YZ”) kamu kurum ve kuruluşlarına entegre edilebilmesi ve YZ sistemlerinin kurumun organizasyonel yapısında etkin bir şekilde kullanılabilmesi amacıyla bir kılavuz (“**Kılavuz**”) yayımlandı.

Kılavuz’da, YZ sistemlerinin kamu kurumları içerisinde etkili bir şekilde uygulanması ve geliştirilmesi sürecinde yalnızca teknik becerilere ve araçlara sahip olmanın yeterli olmadığı; başarılı bir YZ entegrasyonunun doğru iş gücünün yetiştirilmesi, kapsamlı ve sağlam bir veri ve teknoloji altyapısının oluşturulması, kurumsal ve operasyonel olgunluğun artırılması ve iş zorluklarına yönelik YZ çözümlerinin uygulamaya alınması gibi çok sayıda unsuru içermesi gerektiği detaylandırılmaktadır.

Projeleri uygulayacak ve sürdürecektir nitelikli bir iş gücüne sahip olmanın, projelerin başarıya ulaşmasında kilit rol oynayan unsurlardan biri olduğu belirtilmektedir. YZ entegrasyonunun başarıya ulaşması için yalnızca kurum içi yetkinliklere değil, aynı zamanda dışarıdan temin edilecek birtakım kamu özel sektör ortaklıklarına da ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu ortaklıkların kurulması, YZ projelerinin inovasyon kapasitesini artıracağı ve kurum içerisindeki bilgi birikimini zenginleştirebileceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, kurum içi ve dışı yetkinliklerin dengeli bir şekilde entegre edilmesi, sürdürülebilir bir YZ kaynaklı iş gücü oluşturulması açısından kritik bir öneme sahip olduğunun altı çizilmektedir.

Kılavuz’da YZ sistemlerinin kurumsal yapı içinde etkili bir şekilde uygulamaya geçebilmesi için veri yönetim ve yönetişimi sürecinin temel bir unsur olduğu vurgulanmaktadır.

YZ'nin temel taşını oluşturan verinin doğru bir şekilde toplanması, işlenmesi, saklanması ve analiz edilmesi gerekmektedir. Kurumların veri yönetimi konusunda kapsamlı politikalar ve prosedürler geliştirmesi; veri kalitesini, kullanılabilirliğini ve güvenilirliğini artırma bakımından önem arz etmektedir. Bu süreçte, Kanıta Dayalı Politika Oluşturmanın Temelleri Yasası (*The Foundations for Evidence-Based Policymaking Act*) gibi yasal düzenlemeler ve Federal Veri Stratejisi (*The Federal Data Strategy*), kurumların veri yönetimi uygulamalarını geliştirmelerine rehberlik etmektedir. Söz konusu süreçte çok katmanlı bir yönetim yapısının oluşturulması ve verilerin kurum genelinde etkin bir şekilde kullanılabilmesi için gerekli altyapının sağlanması gerekmektedir.

Kılavuz'da ayrıca, YZ'nin kurumsal ve operasyonel olgunluğun artırılması yoluyla etkin bir şekilde kullanılabilmesinin önemine de vurgu yapılmaktadır. YZ Yetkinlik Olgunluğu Modeli (*AI Capability Maturity Model*), kurumların YZ uygulamalarındaki olgunluk seviyelerini değerlendirmelerine ve geliştirmelerine yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Kurumsal olgunluk, bir organizasyonun YZ uygulamalarını farklı seviyelere entegre etme kapasitesini ifade ederken; operasyonel olgunluk ise YZ yetkinliklerinin kurum içinde nasıl uygulandığını ve yönetildiğini göstermektedir.

Olgunluk seviyeleri, başlangıç (*ad hoc*) seviyesinden optimize edilmiş seviyeye kadar uzanmaktadır ve her seviyede YZ'nin kuruma entegrasyonuna yönelik gerekli adımlar ve süreçler belirtilmektedir. PeopleOps, CloudOps, DevOps, SecOps, DataOps, MLOps ve AIOps gibi bileşenler, YZ'nin etkin bir şekilde uygulanmasında ve sürdürülebilir olmasında kritik rol oynamaktadır.

Kılavuz'da, YZ'nin kurumlar genelinde başarıyla uygulanabilmesi ve sürdürülebilir hale getirilebilmesi için YZ'nin iş süreçlerine ve karar alma mekanizmalarına entegre edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. YZ'nin yalnızca operasyonları iyileştirmekle kalmayıp aynı zamanda inovasyonu teşvik edebileceği ve yeni fırsatlar yaratabileceği belirtilmektedir. YZ sistemlerinin yapısında yer alan; verinin toplanması, modellenmesi, değerlendirilmesi ve dağıtılması aşamalarının oldukça kritik olduğu ve her bir aşamada doğru yaklaşımların benimsenmesinin YZ projelerinin başarıya ulaşmasında belirleyici olduğuna dikkat çekilmektedir.

Detaylı bilgi için:

<https://coe.gsa.gov/coe/ai-guide-for-government/introduction/>

Hamburg Veri Koruma Kurumu tarafından 15.07.2024 tarihinde “*Büyük Dil Modeli ve Kişisel Veri*” başlıklı bir tartışma makalesi (“**Makale**”) yayımlanmıştır. Bu Makale, literatürde yer alan Büyük Dil Modellerinin (*Large Language Models*) (“**BDM**”) kişisel veri barındırıp barındırmadığına yönelik olan tartışmalara yeni bir perspektif kazandırmaktadır. Makale’nin başlıca tezleri aşağıdaki gibidir;

- Bir BDM’nin yalnızca saklanması, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün (*General Data Protection Regulation*) (“**GVKT**”) 4. maddesi 2. fıkrası kapsamında bir “işleme” faaliyeti olarak değerlendirilmemektedir.
- BDM’ler herhangi bir kişisel veri barındırmadığından GVKT’de belirtilen veri sahiplerinin hakları modelin kendisi için geçerli değildir.
- Kişisel verilerle eğitilen BDM’lerin geliştirilme süreci, veri koruma mevzuatına tam uyumlu şekilde yürütülmelidir.

Yapay Zekâ ve BDM Ayrımı

BDM’ler çok çeşitli görevleri yerine getirmek üzere doğal dili ve diğer içerik türlerini anlayabilen ve üretebilen, muazzam miktarda veri üzerinde eğitilmiş bir temel model olarak tanımlanmaktadır. Makale’de, argümanının detaylarını açıklanmadan önce, BDM’ler ile yapay zekânın (“**YZ**”) ayrı kavramlar olduğuna değinilip BDM’lerin YZ bileşenlerinden sadece bir tanesi olduğuna dikkat çekilmektedir.

Belirteçleme Yöntemi

Makale, BDM’nin kişisel veri içermediği argümanını teknik bir temel üzerine inşa etmektedir. Makale’ye göre, BDM, metinleri “belirteçleme” yöntemiyle işler. Metinler, model eğitime girmeden önce, küçük belirteçlere ayrılarak sayısal değerlere dönüştürülür ve model bu sayısal değerler üzerinden korelasyonları ve dilsel kalıplarını öğrenir.

Örneğin, "Mia Müller" gibi bir isim, belirteçler halinde işlendiğinde, "M" "ia" "M" "üll" "er" halini alabilmekte ve bu şekilde sistem içerisinde depolanmaktadır. Ancak bu süreç Makale’de, doğrudan kişisel veri depolamaktan ziyade soyutlanmış veri noktalarının işlenmesi şeklinde ifade edilmektedir.

BDM’ler Tarafından Kişisel Veri Depolama

Makale’de teknik olarak belirteçleme yöntemi incelendikten sonra, GVKT anlamında kişisel veri tanımı irdelenmiştir. Bilindiği üzere, GVKT anlamında kişisel veri kavramı, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye “*ilişkin*” bilgileri ifade eder. Makale’ye göre, bu tanım ışığında BDM’lerin ortaya çıkardığı “Mia Müller” örneği kişiye ilişkin bir veri olmaktan ziyade, dilsel kalıplar ile oluşturulmuş bir sonuçtur. Başka bir ifadeyle, BDM’lerin elde ettiği sonuçlar, eğitim verilerinden elde edilen veri noktalarını ve bunların ilişkilerini bireylerle doğrudan bağlantılı somut özellikler veya referanslar olmaksızın oldukça soyutlanmış ve birleştirilmiş bir şekilde depolanmaktadır. Bu sayede, BDM’ler içerisinde kişisel veri saklanmadığı, BDM’lerin eğitimi sırasında kullanılan kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesinin söz konusu modelin kullanılmasının hukuka uygunluğunu etkilemeyeceğini ve ikisinin ayrı süreçler olduğu söylenebilmektedir.

Detaylı bilgi için:

<https://datenschutz-hamburg.de/news/hamburger-thesen-zum-personenbezug-in-large-language-models>

AVRUPA BİRLİĞİ YAPAY ZEKÂ OFİSİ, YAPAY ZEKÂ YASASI'NIN UYGULANMASI ÜZERİNE ÇALIŞMALARA BAŞLADI

Nilay Puyan

Avrupa Komisyonu (“**Komisyon**”) tarafından 19 Haziran 2024 tarihinde, Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası'nın (“**YZ Yasası**”) uygulanmasına yönelik esas zemini sağlayan bir hazırlık oturumu düzenlenmiştir. Oturumun ardından Komisyon, YZ Yasası'nın 1 Ağustos 2024 tarihinde yürürlüğe girmesi üzerine Avrupa Birliği Yapay Zekâ Kurulu'nun (“**Kurul**”) ilk resmi toplantısına ev sahipliği yapmıştır.

Brüksel'de gerçekleştirilen bu açılış oturumu, Avrupa Birliği'nin (“**AB**”), etkili bir çerçeve yapay zekâ (“**YZ**”) düzenlemesi hazırlama hususunda kararlılığını gösteren önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır.

Komisyon ve tüm AB üye devletlerinin üst düzey temsilcilerinden oluşan Kurul tarafından, AB'de YZ'nin gelişimini ve yaygınlığını artırma yolları aranmış ve YZ Yasası'nın uygulanmasında atılacak sonraki adımlar tartışılmıştır.

Norveç, Lihtenştayn ve İzlanda'dan Avrupa Ekonomik Alanı, Avrupa Serbest Ticaret Birliği temsilcileri ve Avrupa Veri Koruma Denetçisi'nin gözlemci olarak katıldığı toplantıda AB Yapay Zeka Ofisi, Kurul'a sekreterlik hizmeti sağlamıştır.

Toplantının ana gündeminde, Kurul'un organizasyonunun oluşturulması ve çalışma usul kurallarının kabul edilmesi, GenAI4EU girişimi ve uluslararası YZ faaliyetleri dahil olmak üzere AB YZ politikası üzerine bir değerlendirme ve stratejik tartışmalar yer almıştır. Ayrıca, YZ Yasası'nın uygulanmasına ilişkin Komisyon tarafından sunulan ilk çıktılar hakkında bilgilendirme ve bu konu üzerine tartışmalar gerçekleştirilmiştir. YZ düzenlemeleri ile YZ Yasası'nın uygulanmasında ulusal yaklaşımlarda benimsenebilecek en iyi uygulamalar üzerine fikir alışverişi yapılmıştır.

Komisyon ve üye devletler, bu toplantı çerçevesinde YZ Yasası'nın uygulanmasında üye devletlerin etkin katılımını ve bu süreci kolaylaştıracak etkili çerçeve düzenlemelerin zamanında hazırlanmasını hedeflemektedir.

Detaylı bilgi İçin:

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/artificial-intelligence-board-kicks-work-uptake-ai-eu-and-implementation-ai-act>

AVRUPA PARLAMENTOSU YAPAY ZEKÂ YASASI HAKKINDA BİLGİ NOTUNU YAYIMLADI

Av. Özden Serinay Öz

Avrupa Parlamentosu, Yapay Zekâ Yasası'nın ("YZ Yasası") yürürlük süreci, getireceği değişiklikler, paydaş görüşleri ve YZ Yasası'nın içeriği hakkında bilgilendirici bir bilgi notu yayımlamıştır.

Avrupa Birliği ("AB") tarafından Haziran 2024 tarihinde onaylanan ve Ağustos 2024 tarihinde yürürlüğe giren YZ Yasası, dünyada bağlayıcılığı olan ilk yapay zekâ ("YZ") düzenlemesi olarak hayata geçmiştir. AB pazarında kullanılan YZ sistemlerinin kullanımı ve tedariği için ortak bir çerçeve sunarken "*risk temelli bir yaklaşım*" benimsenerek farklı sistemlere yönelik farklı gereksinimler gerektirmektedir.

Bununla birlikte YZ Yasası, "*büyük ölçekte kendi kendine denetim sistemi kullanılarak büyük miktarda veri ile eğitilen*", "*önemli ölçüde genellik gösteren*" ve "*çeşitli alt sistemlere veya uygulamalara entegre edilebilen*" genel amaçlı YZ (General Purpose AI) modellerinin bir tanımını da içermektedir.

YZ Yasası, genel amaçlı YZ modellerini hem doğrudan kullanım hem de diğer YZ sistemlerine entegrasyon için çeşitli amaçlara hizmet etme yeteneğine sahip sistemler olarak tanımlamaktadır.

YZ Sistemlerinin Tanımı

YZ sistemlerine ilişkin tanımın yeterince net olmadığı ve kapsamın önemli ölçüde geniş tutulduğu belirtilmektedir. Bu durumun geliştiriciler, işletmeciler ve kullanıcılar açısından yasal belirsizliğe yol açabileceği dile getirilmektedir.

Risk Temelli Yaklaşım

Risklerin sınıflandırılmasının daha ayrıntılı bir şekilde yapılması gerektiği, yasaklanmış ve yüksek riskli YZ sistemlerine dair kuralların uygulamada etkisiz kalabileceği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte bazı YZ sistemlerinin bağımsız bir kuruluş tarafından uygunluk değerlendirilmesine tabi tutulmasının faydalı olabileceği ifade edilmektedir.

Yönetişim Yapısı, Yaptırım ve Telafi Mekanizmaları

Avrupa Komisyonu'nun önerisinin sınır ötesi ihlallerde yeterli koordinasyon sağlamadığı eleştirilmektedir. Şeffaflık ve bilgi gerekliliklerine uyumun, fikri mülkiyet ve ticari sırların korunmasıyla nasıl dengeleneceği konusunda daha kapsamlı bir rehberliğe ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır.

YZ Yasası'nda Risk Temelli Yaklaşım

YZ sistemleri dört ana risk kategorisine ayrılmaktadır. Bu kategorizasyonda, "*kabul edilemez risk*" içeren sistemler yasaklanmakta, "*yüksek risk*" içeren sistemler ise çeşitli güvenlik ve temel haklara zarar verme potansiyelleri nedeniyle AB pazarına erişim için sıkı düzenlemelere tabi olmaktadır. Bunun yanında, "*düşük risk*" içeren YZ sistemleri bilgi ve şeffaflık gereksinimlerine tabi tutulurken, "*asgari risk*" taşıyan sistemlere ise herhangi bir ek yükümlülük getirilmemektedir.

Yasaklı Uygulamalar

YZ Yasası kapsamında, bireylerin güvenliği, hakları ve refahını ciddi şekilde tehdit edebilecek YZ uygulamaları yasaklanmaktadır. Bu yasaklar arasında bilinçaltı manipülasyon teknikleri kullanan, fiziksel veya zihinsel engelleme sahip dezavantajlı grupları hedef alan, sosyal puanlama için kullanılan ve gerçek zamanlı biyometrik tanımlama yapan YZ sistemleri yer almaktadır.

Yüksek Riskli Sistemler

Sağlık, güvenlik veya temel haklara zarar verebilecek YZ sistemleri bu kategoriye girmektedir. Özellikle tıbbi cihazlar, oyuncaklar, otomotiv sistemlerinde kullanılan YZ sistemleri, yüksek risk kategorisinde yer almakta ve pazar erişimi sağlanmadan önce sıkı düzenlemelere ve uygunluk denetimlerine tabi tutulmaktadır.

Şeffaflık ve Bilgi Gereksinimleri

Düşük riskli YZ sistemlerinin, kullanıcıların bir YZ sistemiyle etkileşimde bulunduklarını bilmelerini sağlama amacıyla şeffaflık ve bilgi gereksinimlerine tabi olması gerekmektedir. Özellikle sohbet botları, yüz tanıma sistemleri ve derin sahte içerik üreten sistemler (*deepfake uygulamaları*) gibi YZ sistemleri için bu gereksinimler geçerlidir.

Kum Havuzu ve Gerçek Dünya Testleri

Avrupa Parlamentosu YZ Yasası Bilgi Notu'nda, YZ sistemlerine yatırımı desteklemek için ulusal düzeyde en az bir YZ düzenleyici kum havuzu (*sandbox*) kurulmasının gerektiği belirtilmiştir. Bu kum havuzları, yenilikçi YZ sistemlerinin piyasaya sürülmeden önce sınırlı süreyle test edilmesi ve onaylanması için kontrollü bir ortam sunmaktadır. Gerektiğinde bu sistemlerin gerçek dünya koşullarında test edilmesine olanak tanıyacağı belirtilmektedir.

Yaptırımlar ve Zaman Çizelgesi

YZ Yasası hükümlerine uyulmaması durumunda, ilgili şirketler ve kişiler için ağır idari para cezaları öngörülmektedir. Bilgi Notu'nda üye devletlerin YZ Yasası'nın uygulanması için en az bir piyasa gözetim otoritesi ve bir bildirim otoritesi kurması gerektiği belirtilmektedir.

Yasa, AB içinde ve dışında faaliyet gösteren sağlayıcılar için geçerlidir, eğer YZ sistemleri AB'de kullanılıyorsa bu yükümlülükler uyulması zorunludur. Yasaklanmış sistemlerin, YZ Yasası'nın yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay içinde aşamalı olarak kaldırılması gerekmektedir. Genel amaçlı YZ ve cezalara ilişkin hükümler, YZ Yasası'nın yürürlüğe girmesinden 12 ay sonra, yüksek riskli YZ Sistemlerine ilişkin hükümler ise yürürlük tarihinden 24 ay sonra ve mevcut AB ürün mevzuatı kapsamındaki YZ sistemleri için yürürlüğe girmesinden itibaren 36 ay sonra uygulanmaya başlanabilecektir. Bilgi Notu'nda YZ Yasası'nın uygulanması için bir dizi adım atılması gerektiği, Avrupa Komisyonu tarafından buna ilişkin çeşitli kılavuzlar ve uygulama kuralları yayımlanmasının beklendiği belirtilmektedir.

Sonuç olarak Avrupa Parlamentosu, YZ Yasası Hakkında Bilgi Notu'nda; YZ Yasası'nın, teknoloji ve etik dengesi arasında bir uyum sağlamayı hedeflediği ancak YZ Yasası ile ilgili bazı tartışmaların sürdüğü, özellikle küçük

ve orta ölçekli işletmelerin YZ Yasası'na uyum sağlama maliyetleri konusunda endişelerin bulunduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte, YZ'nin çevresel etkileri ve çalışma hayatındaki kullanımı gibi konuların da düzenlemeye dahil edilmesi gereken alanlar olduğu belirtilmektedir.

Detaylı bilgi için:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI\(2021\)698792_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI(2021)698792_EN.pdf)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDE YAPAY ZEKÂ ARAŞTIRMA KOMİSYONU KURULDU

Stj. Av. Hividar Kılıç

Türkiye Büyük Millet Meclisi (“TBMM”) Genel Kurulu’nun 2 Ekim 2024 tarihli 2. birleşiminde alınan 1426 numaralı kararı ile yapay zekâ (“YZ”) alanında hukuki belirliliğin sağlanmasına ve araştırmaların yapılmasına yönelik olarak bir meclis araştırma komisyonu (“Komisyon”) kurulmuştur. 5 Ekim 2024 tarihli Resmî Gazete kapsamında yayımlanan kararda, Komisyon’un amacının YZ kazanımlarına yönelik atılacak adımların belirlenmesi, bu alanda hukuki altyapının oluşturulması ve YZ kullanımının barındırdığı risklerin önlenmesine ilişkin tedbirlerin belirlenmesi olduğu belirtilmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda, gerektiğinde çalışmalarını Ankara dışında da yürütebilecek Komisyon’un 22 üyeden oluşacağı ifade edilmiş; Komisyon’un çalışma süresinin ise Başkan, Başkan Vekili, Sözcü ve Kâtip seçimi itibariyle 3 ay olacağına karar verilmiştir.

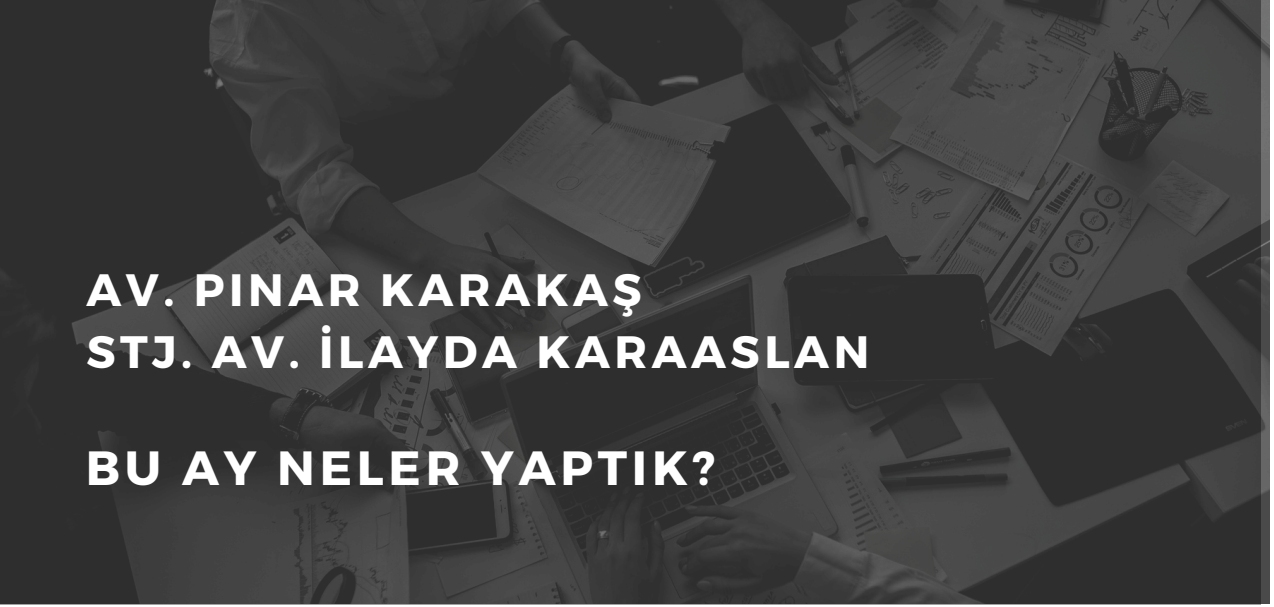
Karar, Resmî Gazete’de yayımlanmadan önce Komisyon’a yönelik olarak önergelerin tartışıldığı ön görüşmeler kapsamında siyasi partiler tarafından

dile getirilen söylemler ile TBMM’nin resmî internet sayfasında duyurulmuştur. Tüm siyasi partilerin kurulması adına olumlu oy kullandığı belirtilen Komisyon için başlıca gerekçelerin; YZ alanına ilişkin hukuki altyapı eksikliği, teknolojinin devlet planları dahil hayatın her alanında etkin ve aktif bir şekilde kullanımı, YZ’lerin siber saldırıya maruz kalma gibi kullanım risklerinin varlığı, bu alandaki uluslararası düzenlemelerin hayata geçirildiği ve Türkiye’nin de düzenlemelere ihtiyaç duyduğu şeklinde ele alındığı görülmektedir. Yeni iş alanları oluşturacağı ve sağlık, eğitim, tarım gibi alanlarda verimliliği artıracığı belirtilen Komisyon’un, veri güvenliği bakımından riskler ve yasal çerçeve hakkında da çalışmalar yapması gerektiği ayrıca ifade edilmiştir.

Detaylı bilgi için:

<https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=b6c9a6c7-d544-42f1-8b16-01924ea8ae5f>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/10/20241005-1.pdf>

AV. PINAR KARAKAŞ STJ. AV. İLAYDA KARAASLAN BU AY NELER YAPTIK?

4 EYLÜL 2024

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubumuz tarafından hazırlanan Yapay Zekâ Çağında Hukuk bültenimizin Ağustos 2024 sayısı İstanbul Barosu internet sitesinde yayımlandı.

Bültene erişim için:

<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/2024agustosbulten.pdf>

24 EYLÜL 2024

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubumuz tarafından “Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası” isimli bir etkinlik düzenlendi.

BİLİŞİM
HUKUKU
KOMİSYONU

YAPAY ZEKÂ
ÇALIŞMA
GRUBU

**HAZIRLAYAN BÜLTEN
EKİBİ**

Av. Selin ÇETİN KUMKUMOĞLU

Av. Pınar SARUHAN

Av. Zeynep ÖĞRETMEN KOTİL

Av. Büşra Nur AYDIN KORKMAZ

Stj. Av. Hividar KILIÇ

EDİTÖRLER

Av. Pınar KARAKAŞ

Stj. Av. İlayda KARAASLAN